

søge efter orme. Gråspurvvenes (*Passer domesticus* (L.)) antal bliver stadig større.

HERLUF THOMSEN.

ANMELDELSER

N. TINBERGEN: *The Study of the Instinct*. (XII + 228 pp., 130 figg.). Oxford University Press, Amen House, London E. C. 4, 1951. Pris: 25 s.

En fortrinlig lære- og håndbog for enhver, der interesserer sig for dyrenes livsvaner. Såvel lavere som højere dyr er behandlet, og som man vil forvente findes talrige interessante træk fra fuglenes liv; de meddeles spredt i teksten, hvor de passer naturligt ind i helheden. Bogens forskellige hovedafsnit behandler bl. a. ethologi, dyrenes opførsel som reaktion på indre og ydre irritanter, udvikling af det enkelte individs væremåde og en lang række almene tanker, alt underbygget ved eksperimenter, som forf. dels refererer efter andre, dels selv har foretaget. Ved illustrationer gives f. eks. en Strandskade og en Grågås, der forsøger at ruge på kæpemeæssige attrapper af æg. Kyllingehønen reagerer kraftigt på en pibende kylling, den kan høre, men ikke se; derimod er den ligeglad med kyllingen, hvis denne sidder under en glasklokke, så den kan se, men ikke høre den. I det sidste afsnit, om udvikling af dyrenes væremåde, nævnes bl. a., at de fleste sangfugle hopper på jorden; men lærker og pibere, der som voksne kan gå, gennemløber først et hoppende stadium (ref. efter LORENZ).

En righoldig bibliografi, forfatterindex og sagregister afslutter dette arbejde, som kan anbefales til enhver, der beskæftiger sig med studiet af dyrenes instinkthandlinger.

LØPP.

KURT BAUER und Dr. GERTH ROKITANSKY: *Verzeichnis der Vögel Österreichs*. (45 pp.). — *Burgenländische Forschungen* 14 (Arbeiten aus der biologischen Station, Neusiedler See, 4). Eisenstadt 1951.

Fortegnelsens omfang og plan svarer nogenlunde til D.O.F.'s fugleliste. I et forord omtales arbejdets tilblivelse, og en række vigtigere lokalfaunaer nævnes. Faunalisten omfatter 337 nummererede arter, hvori dog også er medtaget indførte former som Ædelfasan, Kongefasan og Vildkalkun. 6 af de omtalte arter findes uden nummer i den danske liste, 36 er ukendt fra Danmark. De sidste er for en stor del Alpefugle og sydøstlige sumpfugle, der yngler ved Neusiedler See. Lidt trykfejl hist og her kunde være undgået.

LØPP.

HEINRICH KIRCHNER: *Der Vogel im Flug*. Ein Feldführer durch die Großvögel Mitteleuropas. 1. Lieferung, Schwäne und Gänse (14 pp., 5 farvetavler, 1 tekstfigur). Pris: DM. 7,50. 2. Lieferung, Gründelenten (10 pp., 1 farvetavle, 4 sorttavler, 2 tekstfigurer). Pris: DM. 6,00. — PAUL SCHÖPS, Frankfurt am Main, 1951.

1936 og 1938 udgav denne forf. 2 hefter med fortrinlige afbildninger af flyvende vadefugle; overtitlen på disse var også "Der Vogel im Flug".

Det første hefte, der omhandlede Klirer og Ryler, er anmeldt i Dansk Orn. For. Tidss. **31**, 1937, p. 170. I forf.s forord i hefte 1 af nærværende serie nævnes, at der ikke kan komme et nyt oplag af vadefuglehefterne, da materialet er ødelagt under krigshandlinger.

I det første af de to foreliggende hefter behandles Svaner, Gæs og Gravænder, i det anden Moseænderne; i denne findes også nogle billeder, hvortil tekst formentlig må komme i et senere hefte, nemlig Rødhovedet And, 5 sjældne Dykænder samt Hvidhovedet And (*Oxyura leucocephala*). Billederne er smukke og instruktive. Hovedvægten er selvsagt lagt på flugtbilleder; men efter behov findes også illustrationer af hoveder og af svømmende fugle. En sorttavle viser Gråænder, der letter og kaster sig; på en anden findes skematiske figurer af svømmende Gås, Svane, Moseand, Dykand og Skallesluger.

Teksten er mere kortfattet end i vadefuglehefterne. Forf. omtaler forekomst i Tyskland, navne på forskellige sprog, kendetegn, yngleområde, trækforhold og mål. Med undtagelse af glossariet giver disse afsnit udmærkede og til formålet tilstrækkelige oplysninger; men de sprogfremmede fuglenavne, der fylder 4-5 linier ved hver art, burde forf. have gennemarbejdet bedre eller udeladt. De skandinaviske fuglenavne, hvoraf islandske, svenske og danske er anført, er bugnende fulde af tryk- eller skrivefejl. En Gås hedder på islandsk gæs, ikke gøes; i samtlige islandske gåsenavne anvendes denne specielt franske type. Islænderne får endvidere Graönd for litla gráönd (Knarand), rauthöftaönd for raudhöfðaönd (Pibeand), Snógæs for snjógæs (Snegås); og det er ikke, fordi typerne æ, ö o. a. mangler i trykkeriets beholdning. Der står godt nok Sædgaas og Raudhelsingi (Rødhalsset Gås.) Svenskerne får Schedand og Arta for skedand og årta (Atlingand), og danskerne ser på dansk ord som Graagans, Rodhalset Gaas og Sommer Kirkand. Skeanden kaldes Loffeland og Knaranden Snaend; det er muligt, at forf. har disse mystiske betegnelser fra sydslesvigske jægere. Disse sproglige mangler kan forhåbentlig afhjælpes i kommende hefter af denne smukke og brugbare serie.

LØPP.

KARL OTTO BECKMANN: Die Vogelwelt Schleswig-Holsteins. (XVI + 152 pp., 2 kort som tekstfigurer.) — KARL WACHHOLTZ, Neumünster, 1951. Pris: DM. 7,20.

Denne udmærkede fremstilling af Sydslesvigs og Holstens fuglefauna fremkommer som nr. 3 i serien "Bücher der Heimat". Den indledes med et alfabetisk artsregister, hvorefter følger forf.s forord og et indledende kapitel på 17 sider. I dette kommer forf. hist og her, men med mindre held ind på Danmarks fuglefauna; det meddeles således, at Dompap, Bjergvipstjert og Markpiber har nordgrænse i det behandlede område. D. O. F. T. findes på Universitetsbiblioteket i Kiel; men det såvel som anden dansk, ornithologisk litteratur er åbenbart ikke benyttet. Dette kan nok genere tyske, men ikke danske ornithologer, der søger oplysning i bogen. En kortskitse med talhenvisninger angiver på bedste måde en lang række gode fuglelokaliteter.

Den systematiske del fylder 118 sider. Af 305 konstaterede fugleformer yngler 173 inden for områdets grænser; 72 er regelmæssige trækgæster, 60 har vist sig tilfældigt. Selvsagt ligner fuglefaunaens sammensætning meget Sønderjyllands; men den tæller en del, som vi ikke eller ikke med sikkerhed kender som ynglefugle nord for den danske grænse, således Sort Glente, Havørn, Triel, Sortspætte, Rødtoppet Fuglekonge, Sydlig Nattergal, Sydlig Blåhals og Hortulan. Knarand og Rødhovedet And er tiltaget i de senere år. En litteraturliste på 16 sider afslutter denne lærerige lille bog.

LØPP.

ELSA GUERDRUM ALLEN: *The History of American Ornithology before Audubon.* — *Transactions of the American Philosophical Society*, New Series 41, part 3, 1951, p. 385—591, 54 figg. Pris: 2 dollars.

Afhandlingen er en fyldig, omhyggelig og smukt udstyret fremstilling af den amerikanske ornithologis historie til begyndelsen af det 19. århundrede; den er bygget over studier af talrige håndskrevne og trykte kilder i såvel amerikanske som europæiske biblioteker og arkiver. Den indeholder adskillige biografier af forskningens mænd. Før den hvide mands indvandring var der ingen ornithologi som videnskab på den vestlige halvkugle. Indianerne interesserede sig nok for dyr, både vilde og tamme; men videnskabelig tankegang var dem fuldkommen fremmed.

I den foreliggende bogs første kapitler behandles ornithologiens gamle, europæiske dyrkere fra ARISTOTELES til RAY og WILLUGHBY. Herefter følger et par afsnit om Amerikas ældste fugleiagttagere, der dels var spanske og franske, dels angelsaksiske. MARK CATESBY (f. ca. 1680), grundlæggeren af den amerikanske ornithologi, behandles indgående på 15 sider. Et kapitel bringer oversigt over en række europæiske videnskabsmænd, der har beskæftiget sig med emnet, bl. a. LINNÉ, PENNANT og LATHAM, og herefter omtales en lang række iagttagere og rejsende, som har haft betydning for den amerikanske fugleforskning. Bogens sidste afsnit, der er på godt 15 sider, handler om ALEXANDER WILSON (1766—1813), "den amerikanske ornithologis fader". En litteraturliste på 14 sider og et udmærket index afslutter dette fortrinlige arbejde.

LØPP.

ERIC FABRICIUS: *Zur Ethologie junger Anatiden.* *Acta Zoologica Fennica* 68. Edidit Societas pro Fauna et Flora Fennica. 178 pp. Mit 1 Tabelle, 2 Diagrammen, 4 Figuren und 9 photographischen Aufnahmen. With an English Summary. Helsingfors 1951.

Mange fugle har ikke noget fuldstændig medfødt kendskab til artsfællen. Ungerne må i større eller mindre grad lære artsfællen at kende. Denne læreproces der foregår i en bestemt, kortvarig, sensibel periode, kaldes prægning af LORENZ, der især har studeret dette fænomen. Hidtil har det dog skortet på eksperimentelle beviser. Forf., der erhvervede doktorgraden på den foreliggende afhandling har netop stillet sig den opgave at studere prægningen hos forskellige ænder. Han udrugede ællinger af Troldand, Ederfugl og Skeand i en rugemaskine og iagttog disse ællingers opførsel. Forsøgene viste, at ællingernes medfødte udløsende skema

af forældrefuglene var meget enkelt; senere blev det udløsende skema gjort mere selektivt. Mens LORÉNZ hævder, at ællinger af Gråand kun følger et menneske, der plejer dem, hvis andens rappen efterlignes nøjagtigt, fandt forf., at ællingerne fulgte ham, når han gentagne gange sagde "kom" eller andre eenstavelsesord. Desuden undersøgtes ællingernes indbyrdes opførsel og opførsel over for fremmede ællinger, flugthandlinger, medfødt valg af biotop osv. Afhandlingen indeholder et væld af ethologiske iagttagelser, som det vil føre alt for vidt at komme ind på her. Det er et meget værdifuldt arbejde.

H. P.

JOACHIM STEINBACHER: Vogelzug und Vogelzugforschung. (184 pp., 50 illustr.).— W. KRAMER, Frankfurt a. Main. 1951. Pris: DM. 4.50.

Det er, efterhånden som trækforskningen er begyndt at udvikle sig til en hel række specialvidenskaber (trækfysiologi, orienteringsfysiologi osv.), blevet meget svært for den enkelte ornitholog at få klarhed over, hvor langt man er nået indenfor alle disse felter, og hvilke problemer der nu står i forreste række eller venter på deres eventuelle løsning. Ganske vist findes herhjemme dr. SALOMONSENS bog: "Fugletrækket over Danmark" fra 1938, men dels er den forlængst udsolgt, og dels er trækforskningen gået fremad siden da, så STEINBACHERS bog er derfor meget velkommen for de mange, der i dag interesserer sig for fugletræk. Skønt kun på 184 sider, er det alligevel lykkedes for forfatteren at give et væld af oplysninger og fakta om snart sagt alle områder inden for den moderne trækfugleforskning, ja endog de allernyeste forsøg fra de seneste år (YEAGLEY, KRAMER m. fl.) er omtalt og diskuteret. Forfatteren har delt bogen op i forskellige større afsnit, som det ikke skal være referentens opgave at gennemgå i detaljer, blot kan lige nævnes, at emner som trækket kontra fuglenes fysiologi, hele orienteringsproblemet, samt trækets forløb og oprindelse er behandlet sagligt og klart i en prisværdig kort og koncis form. En mængde instruktive billeder og kort gør forståelsen af de behandlede emner lettere, ligesom en fyldig litteraturliste på ialt 121 arbejder af væsentlig nyere dato gør bogen til en værdifuld lille håndbog, et lommeleksikon over trækforskningen. Dog kan referenten til slut ikke undlade at gøre opmærksom på det uheldige i, at man straks ved læsningen af forordet må få den opfattelse, at det var tysk forskersnilde og organisationstalent, der havde æren af, at ringmærkningen for alvor blev et nyt middel i videnskabens tjeneste. Det havde dog været mere reelt på dette sted at nævne MORTENSENS banebrydende indsats fremfor som nu, at man først får det at vide på p. 46. Heller ikke et eneste af MORTENSENS arbejder er nævnt i litteraturlisten, trods det, at de fra dansk side i den seneste tid er udsent på engelsk. Men disse anker tiltrods forandrer ikke det ellers gunstige indtryk af bogen, og man kan ikke andet end glæde sig over, at det er lykkedes forfatteren at samle en så mangeartet viden i en så prisbillig lille bog. Den være hermed anbefalet til alle, der nærer interesse for trækforskningen og de problemer, der knytter sig hertil.

J. A. GUILDAL.